

Šonedēļ žurnālā

Nr.34 (681) Otrdiena, 2011. gada 23. augusts

■ Skaidrojumi. Viedokļi

Interneta domēna vārdu strīdu risināšana Latvijā

Lai arī atsevišķās lietās Preču zīmju likums ir palīdzējis atcelt domēna vārda reģistrāciju, tas nevar atrisināt visus strīdus saistībā ar domēna vārdu reģistrāciju, jo likums attiecas uz šauriem dzīves gadījumiem.

LL.M. Tauriņš Andris,
zvērīnātu advokātu biroja "SORAINEN" jurists

Foto: Boriss Koļesņikovs

[Pievienot Twitter](#) [Komentāri \(0\)](#) | [Vērtējums](#) ★★★★★

I. Ievads

[1] Pirms gada uzvirvoja strīds par to, ka sākusies tirgošanās ar pašvaldību domēna vārdiem.¹ Pašvaldību vadītāji izteica sašutumu, ka pašvaldības ir nostādītas ķīlnieku lomā, jo krīzes laikā tām tiek piedāvāts pirkt domēna vārdus par naudu, kuras tām nav. Šķiet, ka attiecīgo domēna vārdu tirgotājs tā arī neatrada nevienu pircēju un netika pie viegli kārotās peļņas. Tomēr šī situācija parādīja, ka sabiedrībā valda neizpratne, kas ir domēna vārdi un kā risināt ar tiem saistītos strīdus.

[2] Ar domēna vārdiem saistītie strīdi ir aktuāli visā pasaulē. 2010. gadā Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (turpmāk - WIPO) šķīrējtiesā tika izskatīti 2696 strīdi.² No Latvijas laikā no 2003. līdz 2010. gadam WIPO šķīrējtiesā bijuši 25 atbildētāji, bet prasītājs - tikai vienā lietā (2005).³ Samērā maz tiesas procesu par domēnu vārdiem bijuši Latvijas tiesās. Tomēr no tā pārāgi nedrīkst secināt, ka strīdu relatīvi nelielais skaits, kas nonāk līdz tiesām, varētu liecināt par jautājuma nenozīmīgumu. Autora personīgā pieredze liecina, ka vairums domēna vārdu strīdu līdz tiesai nemaz nenonāk, jo tiesvedība ir dārga un laikietilpīga. Potenciālie prasītāji bieži vien piekāpjas potenciālajiem atbildētājiem un domēna vārdus atpērk. Pirkuma cena būtiski atšķiras no tās, kura tiktu iztērēta tiesvedībā, lai arī samērā viegli būtu prognozēt sekmīgu lietas iznākumu.

[3] Tie strīdi, kuri nonāk līdz tiesai, liecina, ka domēna vārdu neskaidrā tiesiskā regulējuma dēļ prāvniekiem nav vienotas izpratnes par piemērojamām tiesību normām. Līdz ar to arī tiesu nolēmumos novērojama prakse, kura atšķiras no Eiropas Savienības un pasaules tendencēm. Tādēļ šajā rakstā tiks apskatīti nedaudznie pieejamie Latvijas tiesu nolēmumi domēna vārdu strīdos, kā arī izteikti priekšlikumi vienotas prakses attīstīšanai. Vienlaikus jāatzīst, ka domēna vārdu jautājumiem Latvijas tiesībzinātnieki uzmanību pievērsuši jau iepriekš.⁴ Tomēr arī tajos izteiktie viedokļi līdz galam neatklāj domēna vārdu strīdu risināšanas ceļus, arī tajos izteiktās idejas zaudējušas aktualitāti, jo augstākā līmeņa domēna .lv reģistra turētājs labojis savus noteikumus.

II. Kas ir domēna vārds un kāpēc jāstrīdas

[4] Domēna vārda definīcija atrodama vairākos avotos. WIPO skaidro, ka "domēna vārdi ir cilvēkiem saprotamā formā attēlotas interneta mājaslapu adreses"⁵. Savukārt augstākā līmeņa domēna .lv (turpmāk - ALD .lv) reģistra turētāja piedāvātajos noteikumos teikts, ka domēna vārdi ir "pēc noteiktiem principiem veidotas un ar punktu atdalītas simbolu virknes, kas reprezentē ciparu formā izteiktu tīkla adresi"⁶. Tātad pēc būtības domēna vārdi dublē interneta vietņu adreses, kuras ir izteiktas garā ciparu kombinācijā jeb tā sauktajā interneta protokola (IP) numurā. Domēna vārdi atvieglo interneta lietotāju dzīvi, jo, lai atrastu mājaslapu, tiem nav jāatceras garas ciparu kombinācijas. Šim nolūkam interneta adreses lodziņā tie var ievadīt ērtu, skanīgu domēna vārdu, piemēram, "auglis.lv".

[5] Šeit gan svarīgi piebilst, ka domēna vārds nošķirams no augstākā līmeņa domēna (ALD). ALD ir burtu kombinācija, kas atrodas aiz domēna vārda (pēc punkta).⁷ Tas ir "globālā tīmekļa [...] vispārējās savstarpējās savietojamības būtisks elements"⁸. ALD tiek attēlots vai nu kā valsts kods, piemēram, .lv, .uk, .eu, vai arī kā sugas (*generic*) vārds, piemēram, .com (saisinājums no *commerce*), .org (no *organisation*), .gov (no *government*). Līdz ar to apskatāmajā piemērā vārds "auglis" ir domēna vārds, savukārt ".lv" ir ALD, kurā attēlots Latvijas kods.

[6] Reģistrējot domēna vārdu, ir jāievēro gan tehniskas, gan juridiskas prasības. Šīs prasības katrā valstī var būt nedaudz atšķirīgas. Latvijā ALD .lv reģistrācijas un administrācijas funkcijas veic Latvijas Universitātes aģentūras "Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts" Tīkla risinājumu daļa⁹ (turpmāk - NIC). Saskaņā ar tā noteikumiem domēna vārds nevar būt īsāks par diviem un garāks par 63 simboliem. Savukārt attiecībā uz juridiskajām prasībām domēna vārds nedrīkst aizskart citu personu likumīgās intereses, tas nedrīkst būt rupjš, nepieklājīgs vai aizskarošs un pretrunā ar labiem tikumiem.¹⁰ Ja izvēlētais domēna vārds būs rupjš, šādu reģistrāciju, visticamāk, nepieļaus domēna vārdu reģistra turētājs. Savukārt, ja reģistrētais domēna vārds aizskars citu personu likumīgās intereses, piemēram, uz preču zīmi, ģeogrāfiskas izcelsmes norādi vai komercsabiedrības firmu, aizskartajai personai būs pašai aktīvi jāaizstāv savas tiesības.

[7] Strīdus saistībā ar domēna vārdiem nosacīti var iedalīt trīs grupās: a) domēna vārda aizņemšana (*cybersquatting*), b) domēna vārda pirtmiesība un c) domēna vārda piesavināšanās (*hijacking*). Turpmāk sniegts šo strīdu raksturojums.

1) Domēna vārda aizņemšana

[8] Pirmās grupas strīdi attiecas uz tādiem domēna vārdiem, kuri acīmredzami asociējas ar citu personu. Šādu vārdu reģistrācija, ko bez atļaujas veikusi trešā persona, kļūst par nelikumīgu citai personai piederoša vārda, piemēram, preču zīmes, lietošanu. Tēlaini šo situāciju varētu apzīmēt ar nelikumīgu "tupēšanu" citam piederoša īpašumā, no kā arī cēlies šis darbības angļiskais nosaukums - *cybersquatting*.¹¹

[9] "Tupēšanai" cita domēna vārdā ir raksturīgi tas, ka domēna vārda turētājam var pat nebūt pašam īstas vajadzības pēc domēna vārda. Šāda domēna vārda turētāja nolūks visbiežāk ir gūt labumu, vai nu pārdodot domēna vārdu, vai nu piesaistot uzmanību savai mājaslapai ar populāra domēna vārda lietošanu, vai arī vienkārši kavēt tiesīgās personas biznesu, neļaujot tai reģistrēt attiecīgo domēna vārdu. Ja "tupētājiem" nav iespējas reģistrēt vārdam (piemēram, preču zīmei) identisku apzīmējumu, jo to jau ir paveikusi pati tiesīgā persona, "tupētājs" dažkārt reģistrē domēna vārdu, kas ir sajuacami līdzīgs ar strīdus vārdu. Šādā gadījumā domēna vārda reģistrētājs paļaujas uz interneta lietotāju kļūdām. Šo kļūdu rezultātā interneta lietotājs tā vietā, lai atrastu sevis meklēto populāro mājaslapu, nokļūst interneta vietnē, kurā atrodas dažādas reklāmas. Savukārt šādu reklāmu apskatīšanās rada ienākumus domēna vārda turētājam, kas arī izskaidro šo personu motivāciju šādu domēna vārdu reģistrācijai.¹² Visai droši var apgalvot, ka šīs grupas strīdi ir visizplatītākie.

[10] Šāda veida strīdi tikuši skatīti arī Latvijas tiesās, piemēram, saistībā ar domēna vārda "hipokredits.lv" reģistrēšanu.¹³ Šo domēna vārdu bija reģistrējusi SIA "Hipokredits", kura nodarbojās ar kredītešanas pakalpojumiem. Valsts akciju sabiedrību "Hipotēku un zemes banka" (turpmāk - Hipotēku banka), kurai piederēja preču zīmes "hipo", "HipoNet" un "HipoNet.lv.internetbanka", vērsās Rīgas apgabaltiesā, lūdzot tiesu uzlikt SIA "Hipokredits" pienākumu pārtraukt Hipotēku bankas preču zīmju nelikumīgu izmantošanu un uzlikt pienākumu tai dzēst domēna vārda "hipokredits.lv" reģistrāciju. Hipotēku bankas ieskatā, patērētāji tika maldināti attiecībā uz SIA "Hipokredits" piedāvātā produkta izcelsmi, jo var uztvert tās reģistrēto domēna vārdu "hipokredits.lv" kā ar Hipotēku banku saistīto vietni, kas piedāvā Hipotēku bankas produktus. Gan Rīgas apgabaltiesa, gan arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta prasību apmierināja.

Lai aizliegtu atbildētājam zināmu rīcību ar strīdus domēna vārdu, vienlīdz efektīvs ir gan prasības nodrošināšanas institūts, gan arī pagaidu aizsardzības līdzekļa institūts. Tomēr juridiskā loģika liek uzskatīt pagaidu aizsardzības līdzekļa institūtu par piemērotāku domēnu strīdu risināšanai.

2) Domēna vārda pirtiesība

[11] Otrās grupas strīdi saistīti ar tādiem domēnu vārdiem, kurus var likumīgi reģistrēt un lietot vairāk nekā viena persona. Šādās situācijās tiesības uz domēna vārdu ir ieguvusi pirmā persona, kas domēna vārdu reģistrējusi.¹⁴ Piemēram, fiziska persona vēlas reģistrēt savu uzvārdu kā domēna vārdu mājaslapai, kurā tā ievietos informāciju par sevi. Tajā pašā laikā šis uzvārds ir identisks kāda uzņēmuma preču zīmei. Šajā situācijā fiziskajai personai būs tiesības savu uzvārdu reģistrēt kā domēna vārdu, savukārt preču zīmes īpašniekam, kurš būs nokavējis attiecīgā vārda reģistrēšanu, nebūs tiesību iebilst pret šādu reģistrāciju.

[12] Šāda veida strīdi Latvijā novērojami mazāk. Viens no tādiem saistīts ar domēna vārda "vegas.lv" reģistrāciju.¹⁵ Šo domēna vārdu bija reģistrējusi SIA "Post-Nevada", pamatojoties uz tās preču zīmes tiesībām. Zemnieku saimniecībai "Vegas", ņemot vērā tās nosaukumu, arī bija acīmredzama tiesiska interese uz šo vārdu. Tāpēc tā vērsās Rīgas Centra rajona tiesā ar prasības pieteikumu. Tomēr prasība tika iesniegta pret NIC, nevis pret domēna vārda turētāju. Zemnieku saimniecība "Vegas" lūdza tiesai uzlikt NIC par pienākumu atcelt domēna vārda "vegas.lv" reģistrāciju un piešķirt to prasītājam. Prasība tika noraidīta gan pirmās instances, gan apelācijas instances tiesā. Abu instanču tiesas pamatoti norādīja, ka, neapstrīdot SIA "Post-Nevada" tiesības, nevar apmierināt prasību par domēna vārda nodošanu prasītājam. Tiesu ieskatā, šādā gadījumā spriedums faktiski uzliktu pienākumus SIA "Post-Nevada", kas nav procesa dalībnieks, un tādējādi tāds spriedums, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 427. pantu, būtu atceļams.

3) Domēna vārda piesavināšanās

[13] Trešās grupas strīdi saistīti ar prettiesisku citam piederoša domēna vārda piesavināšanos, ko angļiski apzīmē ar *hijacking*. Šie piesavināšanās gadījumi atšķirībā no pirmās grupas strīdiem raksturo situācijas, kurās domēna reģistrētājs nevis aizņem nelietotus domēna vārdus, bet gan pretlikumīgiem līdzekļiem iegūst jau reģistrētus domēna vārdus.¹⁶

[14] Latvijas tiesu praksē skatīti arī šādu kategoriju strīdi, un tam spilgts piemērs ir domēna vārda "forex.lv" reģistrācijas strīds.¹⁷ Biedrība "F...lv."¹⁸ (turpmāk - Prasītājs) 2008. gada 9. decembrī vērsās Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā ar prasību pret Biedrību "F..." un V.S. par zaudējumu piedzīpu, domēna vārda lietošanas tiesību pārreģistrācijas uz Biedrību "F..." atzīšanu par spēkā neesošu, pienākuma uzlikšanu pārreģistrēt domēna vārda lietošanas tiesības par labu Prasītājam. Prasītājs skaidroja, ka ticis nodibināts, lai izveidotu akciju tirgotāju biedrību un organizētu oficiālas akciju tirgotāju sanāksmes. Tāpēc 2005. gada septembrī Prasītājs reģistrēja domēna vārdu "forex.lv". Taču 2008. gada maijā Prasītājs konstatēja, ka domēns fiziski nedarbojas. No NIC tas uzzināja, ka Prasītāja dibinātājs un valdes loceklis V.S. biedrības vārdā atteicies no domēna vārda lietošanas tiesībām par labu sev kā fiziskai personai. Pēcāk V.S. reģistrēja jaunu biedrību ("F..."), uz kuru tas arī pārreģistrēja strīdus domēna vārdu. Pēc tam domēna vārds piesaistīts mājaslapai, kura nodrošina plašu informāciju par valūtas tirgu un valūtas operācijām. Tādējādi, prasītāja ieskatā, šī biedrība veic līdzīgus uzdevumus kā Prasītājs. Prasītājs uzskata, ka šāda V.S. rīcība ir negodprātīga, neatļauta un pretlikumīga, ņemot vērā, ka V.S. kā Prasītāja dibinātājs un valdes loceklis rīkojies pretēji biedrības izvirzītajiem mērķiem. Pirmās instances tiesa Prasītājam piekrita un prasību apmierināja.

III. Materiālās normas

[15] Latvijā nav speciālā likuma, kurš regulētu ar domēna vārdiem saistītos jautājumus. Tādēļ prasības uz domēna vārdiem tiek pamatotas ar dažādiem normatīvajiem aktiem.

[16] Visbiežāk prasītāji atsauca uz likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" (turpmāk - Preču zīmju likums) pārkāpumu, mēģinot īstenot savas izņēmuma tiesības aizliegt izmantot preču zīmi līdzīgus apzīmējumus.¹⁹ Uz šī likuma normām prasība pamatota strīdos par domēna vārdiem "spilva.com"²⁰, "hipokredits.lv"²¹, "revalhotel.lv"²², "vegas.lv"²³, "tui.lv"²⁴, "pastabanka.lv"²⁵, "ithal.lv" un "ithal-latvija.lv"²⁶. Lai arī atsevišķās lietās Preču zīmju likums ir palīdzējis atcelt domēna vārda reģistrāciju, tas nevar atrisināt visus strīdus saistībā ar domēna vārdu reģistrāciju, jo likums attiecas uz šauriem dzīves gadījumiem.

[17] Preču zīmju likuma 4. panta sestā daļa piešķir preču zīmes īpašniekam izņēmuma tiesības aizliegt citām personām komercdarbībā izmantot preču zīmi sajaucami līdzīgu apzīmējumu saistībā ar precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski vai līdzīgi precēm vai pakalpojumiem, kuriem reģistrēta preču zīme. Tādējādi prasītājam, pirmkārt, jāpierāda, ka strīdus domēna vārds tiek lietots komercdarbībā, otrkārt, ka domēna vārds ir sajaucami līdzīgs vai identisks preču zīmei, un, treškārt, ka domēna vārds tiek lietots saistībā ar identiskām vai līdzīgām precēm vai pakalpojumiem. Preču līdzība gan nav jāpierāda, ja domēna vārdā lietota Latvijā plaši pazīstama preču zīme.²⁷ Spriedums "pastabanka.lv" lietā²⁸ gan rāda, ka pierādīt preču zīmes plašo pazīstamību nav vienkārši. Turklāt Preču zīmju likuma normas nepalīdzēs atcelt reģistrāciju, ja domēna vārda turētājs reģistrēto domēna vārdu nebūs sācis lietot, bet reģistrējis to, lai pārdotu vai nepieļautu tā reģistrēšanu tiesīgajai personai.

[18] Kritiskas atziņas par Preču zīmju likuma piemērošanu domēna vārdu strīdos izteiktas arī tiesu praksē: "[Preču zīmju likums] neregulē līdzīgas tiesiskās attiecības, jo preču zīmes un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes ir [...] apzīmējumi, kurus lieto, lai kāda uzņēmuma preces atšķirtu no citu uzņēmumu precēm un lai norādītu uz to izcelsmi, raksturu un īpašībām, turpretī domēna vārds nelieto preču un pakalpojumu apzīmēšanai."²⁹ Šāds tiesas secinājums, šķiet, ir tikai daļēji pareizs. Tik tiešām domēna vārds var neattiekties uz preču un pakalpojumu apzīmēšanu, it sevišķi, ja tas piesaistīts nekomerciāla rakstura mājaslapām. Tomēr ļoti bieži domēna vārds var iemiesot preču zīmi un tas tiešā mērā var attiekties uz precēm vai pakalpojumiem, kas aprakstīti attiecīgajā mājaslapā. Būtu nepareizi apgalvot, ka, piemēram, banku pakalpojumu reklamā minēta interneta mājaslapas adrese interneta lietotājiem neasociētos ar šīs bankas pakalpojumiem. Turklāt arī WIPO ir atzinusi, ka domēna vārdi var būt komercdarbības identifikatori, kuri var nonākt pretrunā ar citiem komercdarbības identifikatoriem.³⁰

[19] Atsevišķos gadījumos prasītāji pamatojas arī uz Konkurences likuma normām. Jau minētajā "hipokredits.lv" lietā tiesa piekrita, ka, iekļaujot preču zīmi "hipo" domēna vārdā "hipokredits.lv", atbildētāja ir pārkāpusi Konkurences likuma 18. panta trešās daļas 1. punkta noteikumus. Šī norma nosaka, ka "negodīga konkurence var izpausties [...] darbībās, ja to rezultātā ir radusies vai varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana: cita tirgus dalībnieka [...] likumīgi lietota nosaukuma, atšķirības zīmju un citu pazīmju izmantošana vai atdarināšana, ja tas var maldināt attiecībā uz tirgus dalībnieka identitāti". Jāatzīmē, ka tiesa šo normu piemēroja, neanalizējot, vai ar konkrētās preču zīmes izmantošanu varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana, bet uzskatīja par pietiekamu faktu, ka vārds "hipo" ir iekļauts domēna vārdā. Šķiet, ka no konkurences tiesību viedokļa šāds secinājums ir nepareizs, jo norma pieprasa izvērtēt, vai šāda apzīmējuma iekļaušana domēna vārdā var deformēt konkurenci. Citiem vārdiem sakot, "tikai pastāvot visām minētajām pazīmēm, iespējams konstatēt konkrēto pārkāpumu"³¹. Iespējams, ka tieši šo apstākļu pierādīšanas sarežģītība izskaidro relatīvi mazo domēna strīdu skaitu, kur prasība pamatota ar Konkurences likuma normām.³²

[20] Var būt arī situācijas, kad reģistrētais domēna vārds pārkāpj kādu profesionālo apvienību regulējošos normatīvos aktus. Tā tas noticis arī strīdā starp kādu notāri un Zvērinātu notāru padomi.³³ Zvērinātu notāru padome uzskatīja, ka šī notāre, reģistrējot domēna vārdu "notariats.lv", pārkāpusi Notariāta likumu un Zvērinātu notāru ētikas kodeksu, kas paredzēja ierobežojumus notāra darbības reklamēšanai, un interneta mājaslapu adresu veidošanas principus. Zvērinātu notāru padome uzlika notārei disciplinārsodu un uzlika pienākumu nodrošināt tās interneta mājaslapas atbilstību spēkā esošajām normām. Lēmums tika pārsūdzēts, līdz nokļuva Augstākās tiesas Senātā, kurš to atstāja spēkā. Senāts norādīja, ka "zvērināts notārs nevar sev piedēvēt visa notariāta, t. i., notariālo aktu pārzināšanas tiesiskās sistēmas, nosaukumu". Būtiska ir Senāta piebilde: "Pieteicējai netiek atņemts domēna vārds, bet liegta tajā savas prakses reklamēšana." Šķiet, ka šajā piebildē slēpjas arī konkrētās lietas absurds. Zvērinātu notāru padome neļauj domēna vārdu "notariats.lv" pieteicējai izmantot, bet tā arī neprasa atcelt šī domēna vārdu reģistrāciju. Tā rezultātā, ievadot interneta adresi www.notariats.lv, lietotāji nokļūst nevis mājaslapā, kas raksturo "visu notariātu", bet gan automātiski tiek novirzīti uz interneta mājaslapu ar adresi <http://www.dacecakla.lv/>.

[21] Tomēr ir arī domēna vārdu prasības, kuras pamatotas ar vispārīgajām Civillikuma normām. Tā, strīdā par "forex.lv" prasītājs atsauca uz Civillikuma 1. un 1415. pantu.³⁴ Tiesa, kā jau iepriekš minēts, atzina prasību par pamatotu. Tā norādīja, ka V.S. kā Prasītāja valdes loceklis, atsakoties no domēna "forex.lv" lietošanas tiesībām par labu sev kā fiziskai personai, nav rīkojies atbilstoši biedrības statūtos noteiktajam, jo šāda darbība ir pretēja biedrības mērķiem un uzdevumiem un apgrūtināta to sasniegšanu. Līdz ar to tiesas secina, ka šādas V.S. darbības bijušas pretējas Civillikuma 1. pantā nostiprinātajam labas ticības principam. Tādējādi saskaņā ar Civillikuma 1415. pantu tiesa atzinusi domēna vārda "forex.lv" pārreģistrāciju uz Atbildētāja vārda par spēkā neesošu.

[22] Latvijas tiesu praksē bijuši arī gadījumi, kad piemēroti Vienotie domēnu vārdu strīdu risināšanas noteikumi (*Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*) (turpmāk - UDRP)³⁵. Šos noteikumus 1999. gadā izstrādājusi Interneta vārdu un adresu piešķiršanas korporācija (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*) (turpmāk - ICANN)), lai regulētu strīdus starp domēna vārdu turētājiem un trešajām personām. UDRP 1. pantā paredzēts, ka UDRP atsauces veidā tiek iekļauta domēna vārda reģistrācija līgumā un tādējādi domēna vārda turētājam rodas pienākumi tos ievērot. UDRP paredz, ka domēna vārda turētājam var atņemt tiesības uz domēna vārdu, ja, pirmkārt, strīdus domēna vārds ir identisks vai sajaucami līdzīgs ar trešās personas preču zīmi; un, otrkārt, domēna vārda turētājam nav tiesības vai tiesiskas intereses attiecībā uz domēna vārdu; un, treškārt, domēna vārds ir ticis reģistrēts un lietots negodprātīgi.³⁶ No minētā izriet, ka aizskartajai personai jāpierāda visi trīs iepriekšminētie elementi, lai tā varētu panākt strīdus domēna vārda atcelšanu.³⁷ Turklāt UDRP paredz strīdu risināšanu, pamatojoties tikai un vienīgi uz preču zīmju tiesībām.

[23] Atsauce uz UDRP bija iekļauta arī NIC apstiprinātajos Domēna vārdu strīdu risināšanas noteikumos ".lv" augstākā līmeņa domēnu reģistrā. Taču tie zaudēja spēku 2009. gada 1. jūlijā, kad stājās spēkā Domēna vārdu lietošanas noteikumi augstākā līmeņa domēnā .lv (turpmāk - Domēnu lietošanas noteikumi).³⁸ Šie noteikumi nosaka domēna vārda lietotāja un NIC savstarpējās saistības, paredz prasību ievērot trešo personu tiesības, tomēr neparedz priekšnoteikumus domēna vārdu atcelšanai, līdzīgus tiem, kas norādīti UDRP. Saskaņā ar Domēnu lietošanas noteikumiem NIC tikai skata, vai domēna

vārds atbilst tehniskajām prasībām, vai tas nav rupjš, nepieklājīgs vai aizskarošs un vai personai ir atbilstošs vārds, uzvārds, ja tā vēlas tos izmantot domēna vārdam.

[24] Laikā, kad Domēnu strīdu risināšanas noteikumos bija atsauce uz UDRP, to piemērošanu apšaubīja arī Latvijas tiesībzinātnieki.³⁹ Georgijs Poļakovs, analizējot pirmo Latvijas tiesu precedentu domēnu strīdos, kritiski apskatīja jautājumu, cik saistoša Latvijas tiesai ir UDRP un kādā apmērā tā piemērojama.⁴⁰ Šī jautājuma pamatā bija Augstākās tiesas secinājums, ka "Latvijas Republikā nav neviena likuma, ne arī valdības apstiprināta normatīvā akta, kas reglamentētu domēna vārdu reģistrēšanu un lietošanu", un atziņa, ka "Latvijas tiesai jāvadās pēc ICANN ar domēna vārdiem saistīto strīdu risināšanas noteikumiem"⁴¹. Šī atziņa gan nav guvusi plašu atbalstu, kā tas ir redzams no minētajiem tiesu spriedumiem.

[25] Izņēmums ir strīds par domēna vārdu "spilva.com", ņemot vērā, ka tas reģistrēts ALD .com reģistrā.⁴² SIA "Spilva" Rīgas apgabaltiesā apstrīdēja domēna vārda "spilva.com" reģistrāciju, pamatojoties uz Preču zīmju likumu un UDRP.⁴³ SIA "Spilva" norādīja, ka domēna vārds ir identisks tās preču zīmei, Atbildētājs izmanto domēna vārdu saistībā ar produktiem, kurus ražo Prasītājs. Tāpat SIA "Spilva" uzskatīja, ka Atbildētājs domēna vārdu lietojis negodprātīgi, piemēram, lai to pārdotu Prasītāja konkurentiem.⁴⁴ Atbildētājs prasību neatzina un norādīja, ka interneta domēni nav uzskatāmi par preču zīmju izmantošanu. Neskatoties uz šiem argumentiem, Rīgas apgabaltiesa sprieda par labu Prasītājam un, pamatojoties uz UDRP 4.a punktu, atzina, ka domēna vārds ir identisks ar SIA "Spilva" preču zīmēm, ka domēna vārda turētājam nav likumīgu tiesību uz domēna vārdu un ka domēna vārds ir reģistrēts nelabticīgi.

[26] Lai arī UDRP nav normatīvā akta spēka, neatrisināts ir jautājums, vai UDRP ir tikai līguma noteikums vai arī tam varētu būt ieraduma tiesību raksturs. Tiesību doktrīnā skaidrots, ka "civiltiesiskajā apgrozībā pastāvošās paražas ir tiesību subjektu vai subjektu grupu akceptēti tiesiskās rīcības noteikumi, kam nav normatīvā akta spēka"⁴⁵. Šķiet, ka šie noteikumi ir kaut kas vairāk nekā tikai atsauce reģistrācijas līgumam. Par to liecina apstākļi, ka UDRP tiek piemērots vairumam populārāko ALD (piem., .com, .net, .org.), to atzīst Apvienoto Nāciju Organizācijas aģentūra WIPO⁴⁶, arī Eiropas Savienība ir ietekmējusi no UDRP, ieviešot regulu par ALD ".eu"⁴⁷. Vienlaikus jāsecina, ka trešās personas būtu tiesīgas atsaukties uz UDRP tikai apstākļos, ja domēna vārda turētājs savā reģistrācijas līgumā būtu piekritis UDRP noteikumiem. Līdzīgi kā komersantam ir saistošas starptautiskās kodificētās tirdzniecības paražas "Incoterms" tikai tad, ja tas piekritis šo noteikumu kļūšanai par sava līguma neatņemamu sastāvdaļu.⁴⁸ Tā kā Domēnu lietošanas noteikumos nav atsauces uz UDRP, nav pamatota atsaukšanās uz šiem noteikumiem, apstrīdot ALD .lv reģistrā reģistrētu domēna vārdu.

[27] Savukārt atsaukšanās uz UDRP ir neizbēgama situācijās, kurās, piemēram, saistībā ar ALD .com prasības pieteikums tiek iesniegts nevis valsts tiesā, bet tiek izmantota iespēja apstrīdēt domēnu reģistrāciju kādā no šķīrējtiesām, kurām ICANN piešķirusi tiesības šādu strīdus skatīt.⁴⁹ Šīm šķīrējtiesām saskaņā ar UDRP procesa noteikumiem (*Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*) strīdi ir jāskata saskaņā ar UDRP.⁵⁰ Strīdi, kas attiecas uz ALD .lv, netiek skatīti nevienā no šīm šķīrējtiesām.

IV. Regula par ALD .eu

[28] Lai arī Latvijā nav speciālā likuma, kas regulētu no ALD .lv izrietošās attiecības, nevar būt situācija, ka normas neesamības dēļ strīdi var palikt neatrisināti. Pastāvot šādiem apstākļiem, būtu jāpiemēro analogija, jo, kā noteikts Civilprocesa likuma 5. panta piektajā daļā, "ja nav likuma, kas regulē strīdīgo attiecību, tiesa piemēro likumu, kurš regulē līdzīgas tiesiskās attiecības". Ar analogiju tiesību teorijā "saprot vienam [...] normas sastāv[am] [...] paredzēto tiesisko seku attiecināšanu uz tādu tiesiski nozīmīgu dzīves gadījumu, kas nav tieši noregulēts likumā, bet kas ir līdzīgs minētaj [am] normas sastāv[am]"⁵¹. Lai konstatētu līdzību starp šo normas sastāvu un dzīves gadījumu, līdzības pazīmēm jābūt pārsvarā un atbilstībai jāpastāv tieši starp tām pazīmēm, kuras ir izšķirošas tieši no tiesiskā novērtējuma viedokļa.⁵² Lai arī minētajā praksē ir bijuši gadījumi, kad prasītāji veiksmīgi pieprasījuši domēna vārdu atcelšanu, šķiet, ka ne Preču zīmju likums, ne arī citi minētie normatīvie akti pilnībā neatbilst šāda līdzīga likuma pazīmēm. Kā jau minēts, šie normatīvie akti pieprasa tādas pazīmes kā preču zīmju lietojumu komercdarbībā, preču līdzību, tirgus deformāciju un tamlīdzīgi. Šis ir būtiskas pazīmes, kuras var neatbilst daudzu strīdu faktiskajam sastāvam, jo jāatgādina, ka domēna vārdi ļoti bieži nemaz netiek izmantoti komercdarbībā, tie pat vispār var netikt lietoti, jo nemaz nav piesaistīti mājaslapai. Tādēļ šī iemesla dēļ domēna vārdu strīdu risināšanai būtu piemērojams cits likums, kurā nebūtu sastopams faktiskajai situācijai pretrunīgs tiesību normas sastāvs. Autors ieskatā, par šādu likumu būtu uzskatāma jau minētā Eiropas Komisijas Regula (EK) Nr. 874/2004 par augstākā līmeņa domēna .eu ieviešanu un darbību (turpmāk - Regula).⁵³

[29] Regula nosaka augstākā līmeņa domēna ".eu" ieviešanas kārtību un darbību, kā arī kārtības principus reģistrācijai. Taču pats būtiskākais - viens no Regulas mērķiem ir nepieļaut ļaunprātīgu un spekulatīvu domēna vārdu reģistrāciju, un tā paredz kārtību, kādā šādu domēna vārdus atcelt.⁵⁴ Lai tiesību normu piemērotu analogijas ceļā, ir nepieciešams, ka interese stāvoklis izšķiramajā dzīves gadījumā atbilst attiecīgās tiesību normas mērķim.⁵⁵ Domēnu strīdu praksē prasītāja interese parasti izpaužas vēlmē nepieļaut, lai vārdu, uz ko tam ir tiesības (piemēram, preču zīme vai firma), kāda trešā persona neatļauti reģistrētu domēna vārdu reģistrā. Līdz ar to pat bez padziļinātas izpētes ir redzama šīs intereses un Regulas mērķa sakritība. Turklāt šāda prasītāja interese pastāv neatkarīgi no tā, kurā augstākā līmeņa domēnā šis vārds reģistrēts. Tādējādi apstākļi, ka Regulas tiešais uzdevums ir regulēt ALD .eu strīdus, nav pietiekami būtisks, lai analogijas ceļā nepiemērotu arī ALD .lv strīdiem. Tam, ka Regula nav nacionālais tiesību akts, šajā gadījumā arī nav būtiskas nozīmes, jo zināms, ka regulas kā Eiropas Savienības sekundārie tiesību akti ir piemērojamas dalībvalstīs tieši, horizontālajās attiecībās starp privātpersonām.

[30] Varētu rasties jautājums, vai tomēr Regula būtu piemērojama visiem ALD .lv domēnu strīdiem. Kā jau iepriekš minēts, var būt gadījumi, kad strīda pazīmes atbilst gan Preču zīmju likuma, gan arī Konkurences likuma pantos paredzētajām pazīmēm, piemēram, preču zīme nelikumīgi tiek lietota domēna vārdā, kas piesaistīts konkurenta mājaslapai. Saskaņā ar gramatisko iztulkošanas metodi šādu normu piemērošana attiecīgās situācijās šķiet pareiza. Tomēr no juridiskās loģikas un vienlīdzības principa viedokļa pamatotāk būtu piemērot Regulu. Regula paredz plašāku aizsardzību pret trešo personu nelikumīgu rīcību salīdzinājumā ar minētajiem normatīvajiem aktiem.

[31] Regula nosaka tiesības, uz kurām pamatojoties, personas var lūgt domēna vārdu reģistrēšanu. Šīs tiesības "cita starpā (*inter alia*) attiecas uz reģistrētām [...] preču zīmēm, ģeogrāfiskiem apzīmējumiem vai izcelsmes apzīmējumiem un,

ciktāl tie ir aizsargāti saskaņā ar valsts tiesību aktiem dalībvalstī, kurā tie pastāv: neregistrētām preču zīmēm, komercnosaukumiem, uzņēmumu identifikācijas zīmēm, uzņēmumu nosaukumiem, uzvārdiem un aizsargātu literāru un mākslas darbu nosaukumiem⁵⁶. Tātad šī panta redakcija ļauj secināt, ka uzskaitīto tiesību saraksts nav pilnīgs, un to varētu papildināt arī ar tā sauktajiem fantāzijas vārdiem, arī sugas vārdiem.

[32] Tomēr šādu vārdu nelikumīgu reģistrēšanu domēna vārdos tiesīgās personas var apstrīdēt. Saskaņā ar Regulas 21. pantu "reģistrētu domēna vārdu var atcelt, [...] ja šis vārds ir identisks vai ļoti līdzīgs vārdam, attiecībā uz kuru saskaņā ar attiecīgās valsts un/vai Kopienas tiesību aktiem ir atzītas tiesības, piemēram, 10. panta 1. punktā minētās tiesības, un ja: a) šo vārdu tā īpašnieks ir reģistrējis, nepastāvot tiesībām vai legītimām interesēm uz vārdu vai arī b) tas ir reģistrēts vai tiek izmantots ļaunprātīgi". Tātad atbilstoši Regulai ir jākonstatē domēna vārda līdzība prasītāja norādītajam vārdam, domēna vārda turētāja tiesiskā neieinteresētība domēna vārdā vai arī viņa ļaunprātība. Jāuzsver, ka Regulas 21. pants neattiecas tikai uz preču zīmju tiesību pārkāpumu un Regula pieprasa prasītajam pierādīt tikai vienu no papildu kritērijiem - vai nu domēna vārda turētāja legītimo interešu trūkumu, vai arī domēna vārda turētāja ļaunprātību. Salīdzinājumam, UDRP gadījumā ir jāpierāda abi kritēriji. Savukārt, salīdzinot šo Regulas normu, piemēram, ar Preču zīmju likumu, tā neparedz pienākumu pierādīt, ka domēna vārds lietots komercdarbībā, ka tas lietots saistībā ar līdzīgām precēm. Regulas normas sastāvs pat nepieprasa lietot domēna vārdu. Kā jau minēts, tas darīts, lai mazinātu spekulatīvu un ļaunprātīgu domēna vārdu reģistrāciju. Tā kā "analoģijas attaisnojums ir [...] pakārtotajā prasībā pēc taisnīguma būtiski līdzīgo apskatīt līdzīgi"⁵⁷, ir pamatoti, ka tiesīgās personas ļaunprātīgu un spekulatīvu domēna vārdu reģistrāciju var apstrīdēt pēc vienlīdz labvēlīgiem noteikumiem. Vienā situācijā prasītajam ir jāpierāda domēna vārda līdzība preču zīmei, tā lietošana komercdarbībā, kā arī preču līdzība (Preču zīmju likums saistībā ar ALD .lv), bet citam prasītajam būtiski līdzīgā situācijā atliek vienīgi pierādīt domēna vārda līdzību un domēna turētāja ļaunprātību (Regula saistībā ar ALD .eu), prasītais taisnīgums netiek panākts. Vēl jo vairāk absurda situācija var izveidoties, ja viena un tā paša prasītāja preču zīmi ir pretlikumīgi reģistrējusi viena persona gan ALD .lv, gan ALD .eu reģistros. Arī šādā situācijā nepieciešamais taisnīgums netiek panākts, ja tiesa piemērotu katram domēnam savu likumu un tā rezultātā tiktu atcelta tikai domēna reģistrācija ALD .eu reģistrā, bet neskarts paliktu ALD .lv reģistrētais domēns.

[33] Lai nodrošinātu tiesisko noteiktību, Regulā uzskaitīts, kādas darbības uzskatāmas par ļaunprātīgu reģistrāciju, un kādi apstākļi var pamatot legītimu interesi. Saskaņā ar Regulas 21. panta otro daļu legītimu interesi var pamatot: a) ja pirms uzzināšanas par prasību domēna vārda turētājs ir lietojis domēna vārdu vai gatavojies to darīt saistībā ar preču vai pakalpojumu piedāvāšanu, b) ja domēna vārda turētājs bijis plaši pazīstams saistībā ar domēna vārdu, c) ja domēna vārda turētājs likumīgi un nekomerciāliem nolūkiem izmantojis domēna vārdu bez nodoma maldināt patērētājus vai kaitēt vārda reputācijai. Šie apstākļi ir ļoti līdzīgi UDRP 4.c punktā uzskaitītajiem un liecina, ka Regulas normas šajā ziņā pārņemtas no UDRP.

[34] Savukārt ļaunprātīgas reģistrācijas konstatēšanai paredzētie apstākļi norādīti Regulas 21. panta trešajā daļā: a) domēna vārds ir reģistrēts galvenokārt ar mērķi to pārdot, iznomāt vai citādi nodot personai, kurai uz attiecīgo vārdu ir tiesības, b) domēna vārds ir reģistrēts, lai neļautu šā vārda tiesīgajai personai to ietvert atbilstošā domēna vārdā,⁵⁸ c) domēna vārds ir reģistrēts, lai traucētu konkurenta profesionālo darbību, vai d) nolūkā gūt komerciālu labumu domēna vārds ir speciāli lietots, lai pievērstu interneta lietotājus domēna vārda īpašnieka tīmekļa vietnei, radot līdzību ar vārdu, attiecībā uz kuru ir tiesības citai personai (piemēram, *Apple.com* un *Apple.com*)⁵⁹, vai ar valsts iestādes nosaukumu, vai e) reģistrētais domēna vārds ir personas vārds, attiecībā uz kuru nepastāv pierādāma saikne starp domēna vārda turētāju un reģistrēto domēna vārdu. Salīdzot Regulu un UDRP, jākonstatē, ka ļaunprātības apstākļi ir ļoti līdzīgi abos dokumentos. Vienlaikus Regulā skaidrāk definēti apstākļi, kuri pierāda, ka domēna vārds ir reģistrēts, lai reģistrēšanu tiesīgajai personai. Tāpat UDRP neparedz noteikumus attiecībā uz valsts iestāžu nosaukumu un personu vārdu aizsardzību. Protams, jāatceras, ka šo kritēriju piemērošana praksē var būt sarežģīta. Kā Eiropas Savienības tiesa ir interpretējusi Regulā minētos ļaunprātības kritērijus⁶⁰, tā arī WIPO šķīrējtiesa to ir darījusi attiecībā UDRP.⁶¹

[35] Neraugoties uz to, ka Regula paredz labvēlīgus un skaidrus noteikumus domēna vārdu atcelšanai, tā nodrošina arī iesaistīto pušu interešu līdzsvaru. Pirmkārt, Regulā nostiprināts interneta domēna tiesībās pazīstamais rindas kārtības princips (*first-come-first-served*).⁶² Tas nozīmē, ka situācijā, kad netiek pārkāptas citas personas tiesiskās intereses, tiesības uz domēna vārdu ir tam, kurš pirmais to pierēģistrējis. Otrkārt, kā jau iepriekš norādīts, Regula uzskaita, ar kādām tiesībām var pamatot domēna vārda reģistrāciju. Šis uzskatāms par būtisku garantu domēna vārdu turētāju tiesībām uz domēna vārdiem.

[36] Kā prakse rāda, Latvijā var tikt skatīti arī citu ALD, piemēram .com, strīdi. Domājams, ka arī šajās situācijās būtu piemērojami Regulas noteikumi. Tas izriet no intelektuālā īpašuma tiesībās pazīstamā principa *lex loci protectionis*.⁶³ Šis princips kodificēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām attiecībām. Saskaņā ar to intelektuālā īpašuma pārkāpuma lietās piemērojamas tās valsts tiesības, kurā tiek prasīta tiesību aizsardzība.⁶⁴

[37] Autoram neizdevās atrast kādu Latvijas tiesu spriedumu, kurā Regula būtu bijusi piemērota. Taču kaimiņvalstīs Regulas piemērošanā jau ir izveidojusies zināma prakse. Lietuvā, līdzīgi kā Latvijā, arī nav speciālo likumu, kuri regulētu nacionālo domēna vārdu strīdus. Tomēr Lietuvas tiesas šajā situācijā uz analoģijas pamata vairākkārt piemērojušas Regulu saistībā ar domēna vārdiem, kas reģistrēti ALD .lt, un attiecīgi domēna vārdus atceļušas.⁶⁵ Arī Igaunijas tiesu praksē ir rodama atsauce uz Regulu. Atšķirībā no Lietuvas Igaunijas Augstākā tiesa norādīja nevis to, ka Regula ir saistoša tādēļ, ka tā regulē līdzīgas tiesiskās attiecības, bet gan, ka uz Regulu var atsaukties, interpretējot Igaunijas likumus.⁶⁶

[38] To, kāda būs Latvijas tiesu attieksme pret Regulas piemērošanu domēna vārdu strīdiem, rādīs nākotne. Tomēr var iztēloties, ka, piemērojot Regulu atsevišķās jau izspriestās lietās, rezultāts varētu būt bijis prasītajam labvēlīgs. Piemēram, "pastabanka.lv" lietā⁶⁷ prasītajam (VAS "Latvijas pasta banka") nebūtu vajadzības pierādīt plaši pazīstamas preču zīmes pārkāpumu, jo Regula pieļauj atcelt domēna vārdu arī, ja domēna vārds ir identisks vai līdzīgs komercnosaukumiem vai uzņēmumu nosaukumiem, uz kuriem atzītas tiesības nacionālajos likumos. Zināms, ka Komerclikums aizsargā komersanta firmu.⁶⁸ Tātad šajā gadījumā domēna vārds bija identisks prasītāja firmai. Papildus VAS "Latvijas pasta banka" atliktu argumentēt, ka atbildētājam (individuālajam komersantam "Meita+") trūkst legītimas intereses uz domēna vārdu vai arī domēna vārds reģistrēts ļaunprātīgi. Šķiet, ka atbildētājam būtu grūti pierādīt tiesisko interesi uz domēna vārdu "pastabanka.lv", ņemot vērā, ka "tas nodarbojas ar web lapu un elektroniskā pasta adresu izvietošanu serverī". No sprieduma neizriet, ka ar minēto vārdu atbildētājs bijis plaši pazīstams, ka domēna vārdu lietojis saistībā ar preču piedāvāšanu, ka domēna vārda lietošana nemaldinātu patērētājus. Drīzāk fakts, ka domēna vārdam "pastabanka.lv"

piesaistītajā mājaslapā ievietota e-pasta adrese satur VAS "Latvijas pasta banka" valdes locekļa vārdu un uzvārdu, liecina par Jaunprātību Regulas 21. panta trešās daļas izpratnē.

V. Pagaidu aizsardzības līdzeklis vai prasības nodrošināšana

[39] Izņemoties strīdam par tiesībām uz domēna vārdu, prasītājam var rasties pamatota vēlme tiesvedības laikā nepieļaut zināmu atbildētāja rīcību ar strīdus domēna vārdu. Viss process var izrādīties veltīgs vai vismaz krietni sarežģīt prasītāja pozīciju, ja atbildētājs prāvas laikā domēna vārdu nodotu trešajai personai. No prakses redzams, ka strīdnieki izmanto gan prasības nodrošināšanas institūtu, gan arī pagaidu aizsardzības līdzekļus.

[40] Tā, strīdā par domēna vārdu "revalhotel.lv"⁶⁹ prasītājs lūdz tiesu noteikt kā pagaidu aizsardzības līdzekli uzlikt par pienākumu NIC apturēt atbildētāja domēna darbību līdz galīgā nolēmuma pieņemšanai lietā, kā arī aizliegt atbildētājam jebkādā veidā lietot apzīmējumu "revalhotel" komercdarbībā. Rīgas apgabaltiesa šo pieteikumu noraidīja, norādot, ka preču zīmes īpašnieku tiesības neattiecas uz tādiem preču zīmes elementiem, kurus, atsevišķi ņemot, nevar reģistrēt kā preču zīmes. Tiesa norādīja, ka šajā gadījumā ar "reval" tiek apzīmēts vecais Igaunijas galvaspilsētas nosaukums, savukārt "hotels" norāda uz pakalpojumu veidu. Prasītājs par šo lēmumu iesniedza blakus sūdzību, norādot, ka tiesa bez pamata sākusī vērtēt lietu pēc būtības, pie tam arī pārkāpjot prasījuma robežas. Šim argumentam piekrita Augstākās tiesas Civiltiesu palāta, kura uzsvēra, ka šajā lietā apgabaltiesai procesuāli nebija tiesību apstrīdēt prasītāja preču zīmes likumību un tiesiskās aizsardzības apjomu.

[41] Pretējs rezultāts panākts strīdā par domēna vārdiem "ithal.lv" un "ithal-latvija.lv".⁷⁰ Šajā lietā tiesa konstatēja, ka pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanai ir pietiekami, ka atbildētājs reģistrējis strīdus preču zīmei ("ITHAL LATVIA") līdzīgu domēna vārdu. Tādēļ tiesa nolēma uzdot NIC bloķēt strīdus domēna vārdus. Šeit gan jāpiebilst, ka domēna vārdu bloķēšana nenozīmē, ka tiek apturēta pati mājaslapas darbība. Mājaslapa turpina darboties, taču domēna vārda turētājs nevar nodot domēna vārdu trešajām personām vai veikt citas ar reģistrāciju saistītās darbības.

[42] Savukārt prasības nodrošināšanas pieteikums saistībā ar domēna vārda strīdu iesniegts "dominantepark.lv" lietā.⁷¹ Strīds radās saistībā ar uzņēmuma līgumu, no kura izrietēja atbildētāja uzdevums izgatavot prasītājam mājaslapu un reģistrēt domēna vārdu "dominantepark.lv". Atbildētājs šo uzdevumu izpildīja, bet domēna vārdu reģistrēja uz sava vārda. Ar to nebija mierā prasītājs, kurš uzskatīja, ka atbildētājam bija pienākums domēna vārdu nodot prasītājam. Tāpēc prasītājs vērsās tiesā un papildus prasībai pārreģistrēt domēna vārdu "dominantepark.lv" uz prasītāja vārdu lūdz arī nodrošināt prasību, nosakot aizliegumu atbildētājam atsavināt, dāvināt, apgrūtināt ar lietu tiesībām un saistību tiesībām un pārreģistrēt uz citu personu vārda domēnu "dominantepark.lv". Šo pieteikumu par prasības nodrošināšanu tiesa apmierināja un nolēma ierakstīt aizlieguma atzīmi domēna vārdu reģistrā. Prasītājs šajā gadījumā pierādīja, ka prasība ir mantiska rakstura, kā prasības summu norādot domēna vārda reģistrēšanas gada maksu (Ls 8,70). Lai arī ne atbildētājs, ne tiesa neiebildā šādam aprēķinam, domājams, ka prasības summa neatbilst reālajai domēna vārda (precīzāk - lietošanas tiesību) vērtībai. Ir ļoti apšaubāms racionālais pamats iesākt tiesvedību par tiesībām, kuru cena nepārsniedz desmit latus.

[43] Minētās lietas demonstrē: lai aizliegtu atbildētājam zināmu rīcību ar strīdus domēna vārdu, vienlīdz efektīvs ir gan prasības nodrošināšanas institūts, gan arī pagaidu aizsardzības līdzekļa institūts. Tomēr juridiskā loģika liek uzskatīt pagaidu aizsardzības līdzekļa institūtu par piemērotāku domēnu strīdu risināšanai.

Pirmkārt, Civilprocesa likuma 30.⁴ nodaļa, kura regulē pagaidu aizsardzības līdzekļa institūtu, tieši attiecas uz intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem un aizsardzību. Šī nodaļa ieviesta, pamatojoties uz Direktīvu 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu.⁷² Lai arī domēna vārdi šajā direktīvā nav tieši pieminēti, tās darbības joma ir maksimāli plaša, aptverot visas intelektuālā īpašuma tiesības.⁷³ Tā kā domēna vārdi var iemiesot gan preču zīmes, gan arī autortiesību objektus, tie būtu atzīstami par intelektuālo īpašumu. Tādējādi var secināt, ka viens no pagaidu aizsardzības līdzekļa institūta ieviešanas uzdevumiem ir arī interneta domēna vārdu strīdu risināšana.

Otrkārt, piemērojot pagaidu aizsardzības līdzekļa institūtu, prasītājam atkrit pienākums pierādīt, ka prasība ir mantiska rakstura un nav jānovērtē domēna vārda vērtība.

Treškārt, lai noteiktu pagaidu aizsardzības līdzekli, prasītājam ir mazāka pierādījumu nasta salīdzinājumā ar prasības nodrošināšanas pieteikumu. Prasot pagaidu aizsardzības līdzekli, prasītājam ir jānodemonstrē, ka ir "pamats uzskatīt, ka intelektuālā īpašuma tiesību subjekta tiesības tiek pārkāptas vai varētu tikt pārkāptas"⁷⁴. Kā redzams no "ithal-latvija.lv" lietas⁷⁵, reģistrētas preču zīmes iekļaušana domēna vārdā var būt pietiekams pamats šādam uzskatam. Turpretī prasības nodrošināšanas gadījumā prasībai ir jābūt ne tikai ticamai⁷⁶ (pirmsšķietami pamatotai), bet ir arī jāmotivē, ka "sprieduma izpilde varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama"⁷⁷. Domājams, šis uzdevums tomēr prasa vairāk pūļu, nekā pierādīt iespējamu prasītāja tiesību pārkāpumu.

[44] Turklāt ir svarīgi ņemt vērā, ka pastāv arī ārpustiesas līdzekļi, kā nodrošināties pret atbildētāja rīcību ar domēna vārdu prāvas laikā. NIC noteikumos ir iekļauta norma, saskaņā ar kuru domēna vārda lietošanas tiesības aptur, "ja saņemta informācija par strīda par domēna vārda lietošanas tiesībām izskatīšanu tiesā"⁷⁸. Tātad no šīs normas izriet, ka, lai bloķētu domēna vārda nodošanu trešajām personām, nav nepieciešams ne tiesas lēmums par prasības nodrošināšanu, ne arī lēmums par pagaidu aizsardzības līdzekli. Pietiek, ja prasītājs paziņo NIC par vērsanos tiesā pret domēna vārda turētāju. NIC pārstāvji mutvārdu paskaidrojums ir apstiprinājuši, ka šeit par atbilstošu pierādījumu var kalpot prasības pieteikums ar tiesas ziņogu par saņemšanu.⁷⁹ Turklāt vēlreiz jāuzsver, ka ar "lietošanas tiesību apturēšanu" šeit tiek domāts aizliegums veikt domēna vārda pārreģistrāciju, nevis neiespējamību piekļūt domēna vārdam piesaistītajai mājaslapai.

VI. Kopsavilkums

[45] Interneta domēna vārdu strīdus var dalīt trīs grupās: 1) domēna vārda aizņemšana, 2) domēna vārda pirmsiespēja, 3) domēna vārda piesavināšanās. Šādi strīdi ir aktuāli arī Latvijā. Tomēr visizplatītākie ir pirmās grupas strīdi.

[46] Vairums šo strīdu tiek atrisināti ārpus tiesas kārtībā, domēna vārda turētājam un tiesīgajai personai vienojoties par domēna vārda atpirkšanu.

[47] Šiem gadījumiem Latvijā praktiski nav alternatīva strīdu izšķiršanas mehānisma, piemēram, šķīrētības, kura būtu saistoša domēna vārda turētājam. Tajā pašā laikā strīdu skatīšana valsts tiesā ir neefektīva nesekmīgā tiesiskā regulējuma, izskatīšanas termiņu un tiesvedības izmaksu dēļ.

[48] Latvijā nav speciālā likuma, kas regulētu strīdu izskatīšanas jautājumus saistībā ar domēna vārdu reģistrāciju. Šajā situācijā prasītāji visbiežāk prasības pamatojuši ar Preču zīmju likumu normām. Ir lietas, kurās tie atsaukušies arī uz Konkurences likuma, Civillikuma un citu normatīvo aktu normām.

[49] Tomēr bez pamata praksē palicis neievērots Civilprocesa likuma 5. pants, kas šādā situācijā pieprasa piemērot likumu, kas regulētu līdzīgas tiesiskās attiecības domēna vārdu strīdiem. Par šādu likumu būtu jāuzskata Regula par ALD .eu ieviešanu un darbību, kura paredz labvēlīgus un skaidrus noteikumus prettiesiski reģistrētu domēna vārdu atcelšanai, kā arī nodrošina iesaistīto pušu interešu līdzsvaru.

[50] Nav pamata atsaukties uz UDRP, ceļot prasību par ALD .lv reģistrā reģistrētu domēna vārdu atcelšanu, jo UDRP nav normatīvs akts. Turklāt kopš 2009. gada 1. jūlija atsauce uz UDRP vairs nav iekļauta ALD .lv reģistra noteikumos.

[51] Kaut arī tiesu praksē ir ticis piemērots prasības nodrošināšanas institūts, lai aizliegtu zināmu atbildētāja rīcību ar domēna vārdu, šādos strīdos tomēr būtu pamatotāk prasīt pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanu. Šis institūts ieviests, lai aizsargātu intelektuālā īpašuma tiesības, kā arī tas paredz mazāku pierādījumu nastu salīdzinājumā ar prasības nodrošināšanu. Vienlaikus jāatceras, ka aizliegumu pārreģistrēt domēna vārdu prāvas laikā var panākt arī ārpus tiesas kārtībā, informējot NIC par uzsāktu tiesas procesu. ■

¹ TVNET/LNT top10, 30.08.2010. Pieejams: http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/344067-sakusies_tirgosanas_ar_interneta_domeniem_pasvaldibas_kilnieki [skatīts 30.04.2011.].

² Arbitration and Mediation Center. Total Number of Cases per Year. Pieejams: <http://www.wipo.int/amc/en/domains/statistics/cases.jsp>; arī Brands Tackle Cybersquatters in 2009, UDRP becomes Eco-Friendly. Pieejams: http://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2010/article_0007.html [skatīts 30.04.2011.].

³ WIPO Domain Name Dispute Resolution Statistics. Pieejams: <http://www.wipo.int/amc/en/domains/statistics/> [skatīts 30.04.2011.].

⁴ Sk. piemēram: Rozenfelds J. Intelektuālais īpašums. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008, 252. lpp.; Kalnāja-Zelča I., Bitāns A. Domēna vārds pret preču zīmi. Dienas business/Saldo, 2006, Nr. 19(46); Ozoliņš A. Intelektuālā īpašuma tiesības internetā (I). Likums un Tiesības; 10/2001, 307. lpp.; Poļakovs G. Latvijas tiesas nostāja domēna vārdu strīdos ar preču zīmju tiesībām. Likums un tiesības, 9/2005, 288. lpp.; Krūmiņš M. Intelektuālā īpašuma tiesības elektroniskā vidē. Grām.: Ķinis U. (Zin. red.) Informācijas un komunikāciju tiesības. Rīga: Turība, 2002, I sējums, 206. lpp.

⁵ Frequently Asked Questions: Internet Domain Names. Pieejams: <http://www.wipo.int/amc/en/center/faq/domains.html> [skatīts 30.04.2011.].

⁶ Domēna vārdu lietošanas noteikumi augstākā līmeņa domēnā .lv. Pieejams: <http://www.nic.lv/resource/show/15> [skatīts 01.04.2011.].

⁷ Leonard G. Kruger. Internet Domain Names: Background and Policy Issues. [B. v.] Congressional Research Service, 2010, p. 1.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 733/2002 par .eu pirmā līmeņa domēna ieviešanu [2002] OV L 113, preambulas 3. p.

⁹ Darbojas uz vienošanās ar ICANN pamata, izvēlēta Satiksmes ministrijas konkursa kārtībā, pamatojoties uz Elektronisko sakaru likuma 5. pantu.

¹⁰ Domēna vārdu lietošanas noteikumi augstākā līmeņa domēnā .lv. Pieejams: <http://www.nic.lv/resource/show/15> [skatīts 01.04.2011.].

¹¹ Saskaņā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas skaidrojumu termins "cybersquatting" būtu tulkojams kā "domēnu sagrābšana", sk.: http://termini.lza.lv/term.php?term=domenu_sagrabšana&list=domenu_sagrabšana&lang=LV [skatīts 21.06.2011.]. Tomēr autors dod priekšroku tulkot šo terminu kā "domēna vārda aizņemšana", jo termins "sagrābšana" rada asociācijas ar agresīvu rīcību, kura vairāk atbilst trešās grupas strīdiem - "domēna vārda piesavināšanās".

¹² Sīkāk par domēna vārdu aizņemšanu (cybersquatting) sk. Schwabach A. Internet and the law: technology, society, and compromises. California: ABC-CLIO, 2006, p. 67; sk. arī "What Is Cybersquatting?" Pieejams: <http://cybersquatting.com/index.php?page=what-is-cybersquatting> [skatīts 10.02.2011.].

¹³ Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009. gada 26. marta spriedums lietā Nr. C04293807, npublicēts.

¹⁴ Kitchin D., Llewlyn D., Mellor J. et al. Kerly's Law of Trade Marks. London: Sweet & Maxwell, 2005, 14th edition, p. 726.

¹⁵ Rīgas apgabaltiesas 2006. gada 25. maija spriedums lietā Nr. C27036405, npublicēts; Rīgas pilsētas Centra rajona

tiesas 2005. gada 21. marta spriedums lietā Nr. C27036405, npublicēts.

¹⁶ Sīkāk par reģistrētu domēna vārdu piesavināšanos sk.: Domain Name Hijacking: Incidents, Threats, Risks, and Remedial Actions. A Report from the ICANN Security and Stability Advisory Committee. Pieejams: <http://www.icann.org/en/announcements/hijacking-report-12jul05.pdf> [skatīts 17.03.2011.].

¹⁷ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 24. februāra spriedums lietā Nr. C29661008, npublicēts (pārsūdzēts).

¹⁸ Izsniegtajā spriedumā nosaukumi aizklāti.

¹⁹ Likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 4. panta sestā un septītā daļa.

²⁰ Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 24. februāra spriedums lietā Nr. C04265909, npublicēts.

²¹ Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009. gada 26. marta spriedums lietā Nr. C04293807, npublicēts.

²² Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008. gada 6. maija lēmums lietā Nr. C04233008, npublicēts.

²³ Sk.: Rīgas apgabaltiesas 2006. gada 25. maija spriedums lietā Nr. C27036405, npublicēts; Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2005. gada 21. marta spriedums lietā Nr. C27036405, npublicēts.

²⁴ Rīgas apgabaltiesas 2009. gada 15. aprīļa spriedums lietā Nr. C04283608, npublicēts. Ar Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2011. gada 19. maija spriedumu prasība noraidīta.

²⁵ Rīgas apgabaltiesas 2011. gada 14. aprīļa spriedums lietā Nr. C04276810, npublicēts.

²⁶ Rīgas apgabaltiesas 2008. gada 16. maija lēmums lietā Nr. C04254308, npublicēts.

²⁷ Sk. likuma "Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm" 4. panta septīto daļu.

²⁸ Rīgas apgabaltiesas 2011. gada 14. aprīļa spriedums lietā Nr. C04276810, npublicēts.

²⁹ Sk.: Rīgas apgabaltiesas 2006. gada 25. maija spriedums lietā Nr. C27036405, npublicēts; Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2005. gada 21. marta spriedums lietā Nr. C27036405, npublicēts.

³⁰ Poļakovs G. Latvijas tiesas nostāja domēna vārdu strīdos ar preču zīmju tiesībām. Likums un tiesības, 9/2005, 289. lpp.

³¹ Sk. Konkurences padomes 2008. gada 16. janvāra lēmumu Nr. 8. Pieejams: http://www.kp.gov.lv/?object_id=847 [skatīts 30.04.2011.].

³² Sk. arī: Rīgas apgabaltiesas 2009. gada 15. aprīļa spriedums lietā Nr. C04283608, npublicēts.

³³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010. gada 13. maija spriedums lietā Nr. A42515007. Pieejams: http://www.tiesas.lv/files/AL/2010/05_2010/13_05_2010/AL_1305_AT_SKA-0278-2010.pdf [skatīts 15.05.2011.].

³⁴ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 24. februāra spriedums lietā Nr. C29661008, npublicēts (pārsūdzēts).

³⁵ Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy. Pieejams: <http://www.icann.org/en/dndr/udrp/policy.htm> [skatīts 15.05.2011.].

³⁶ Turpat, 4a.

³⁷ Turpat.

³⁸ Domēna vārdu lietošanas noteikumi augstākā līmeņa domēnā .lv. Pieejams: <http://www.nic.lv/resource/show/15> [skatīts 01.04.2011.].

³⁹ Poļakovs G. Latvijas tiesas nostāja domēna vārdu strīdos ar preču zīmju tiesībām. Likums un tiesības, 9/2005, 291.-293. lpp.

⁴⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2003. gada 29. oktobra spriedums lietā PAC-861, npublicēts.

⁴¹ Poļakovs G. Latvijas tiesas nostāja domēna vārdu strīdos ar preču zīmju tiesībām. Likums un tiesības, 9/2005, 291.-292. lpp.

⁴² Rīgas apgabaltiesas 2010. gada 24. februāra spriedums lietā Nr. C04265909, npublicēts.

⁴³ "Domēna vārds var tikt atcelts, nodots citam vai izmainīts, pamatojoties uz kompetentas tiesas vai šķīrējtiesas spriedumu."

⁴⁴ To prasītājs secinājis no ieraksta domēna vārdam piesaistītajā mājaslapā: "The domain is probably for sale". Turklāt par negodprātību, prasītāja ieskatā, liecinājis arī fakts, ka atbildētājs reģistrējis piecdesmit sešus citus domēna vārdus. Saskaņā ar prasītāja sniegto informāciju pēc brīdinājuma vēstules saņemšanas Atbildētājs noslēdza līgumu ar organizāciju "Domain by proxy" par reģistrācijas pakalpojumiem, veicot izmaiņas tīmekļa vietnē www.spilva.com.

- [45](#) Balodis K. Ievads Civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 63. lpp.
- [46](#) What is WIPO? Pieejams: http://www.wipo.int/about-wipo/en/what_is_wipo.html [skatīts 15.05.2011.].
- [47](#) Eiropas Komisijas Regula (EK) Nr. 874/2004 (2004. gada 28. aprīlis), ar ko nosaka sabiedriskās kārtības noteikumus par pirmā līmeņa domēna .eu ieviešanu un darbību, kā arī principiem, kas reglamentē reģistrāciju [2004] OV L 162, 40./50. lpp., preambulas 16., 17. punkts.
- [48](#) Balodis K. Ievads Civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 64. lpp.
- [49](#) Saskaņā ar ICANN lēmumu, strīdus atbilstoši UDRP prasībām var izskatīt četrās šķīrējtiesās: Āzijas Domēna vārdu strīdu izskatīšanas centrā (Asian Domain Name Dispute Resolution Centre); National Arbitration Forum (ASF); Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas Šķīrējtiesas un mediācijas centrs (WIPO Arbitration and Mediation Center); Čehijas Šķīrējtiesa (the Czech Arbitration Court). Pieejams: <http://www.icann.org/en/dndr/udrp/approved-providers.htm> [skatīts 15.05.2011.].
- [50](#) UDRP Procesa noteikumu 10. pants. Pieejams: <http://www.icann.org/en/dndr/udrp/uniform-rules.htm> [skatīts 15.05.2011.].
- [51](#) Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: Meļķis E. (Zin.red.) Juridiskās metodes pamati. 11 soli tiesību normu piemērošanā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 145. lpp.
- [52](#) Turpat.
- [53](#) Eiropas Komisijas Regula (EK) Nr. 874/2004 (2004. gada 28. aprīlis), ar ko nosaka sabiedriskās kārtības noteikumus par pirmā līmeņa domēna .eu ieviešanu un darbību, kā arī principiem, kas reglamentē reģistrāciju [2004] OV L 162. Šī Regula ir piemērojama Latvijā kopš iestāšanās brīža Eiropas Savienībā, jo stājies spēkā 2004. gada 30. aprīlī
- [54](#) Turpat, preambulas 16. un 17. p.
- [55](#) Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: Meļķis E. (Zin.red.) Juridiskās metodes pamati. 11 soli tiesību normu piemērošanā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 146. lpp.
- [56](#) Turpat, 10. p.(1).
- [57](#) Neimanis J. Tiesību tālākveidošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006, 110. lpp.
- [58](#) Šī apstākļa pierādīšanai Regula paredz detalizētus kritērijus, piemēram, domēna vārds nav pienācīgi izmantots vismaz divus gadus no reģistrācijas dienas.
- [59](#) WIPO Arbitration and Mediation Center Case No. D2010-1917, Apple Inc. v. Oakwood Services Inc. Pieejams: <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/text.jsp?case=D2010-1917> [skatīts 15.05.2011.].
- [60](#) EST 03.06.2010. spriedums lietā Nr. C-569/08, Internetportal und Marketing GmbH v Richard Schlicht.
- [61](#) Sk., piem., WIPO Arbitration and Mediation Center Case No. D2000-0010, Home Interiors & Gifts, Inc. v. Home Interiors. Pieejams: <http://www.wipo.int/amc/en/domains/decisions/html/2000/d2000-0010.html> [skatīts 15.05.2011.].
- [62](#) Eiropas Komisijas Regula (EK) Nr. 874/2004 (2004. gada 28. aprīlis), ar ko nosaka sabiedriskās kārtības noteikumus par pirmā līmeņa domēna .eu ieviešanu un darbību, kā arī principiem, kas reglamentē reģistrāciju [2004] OV L 162, preambulas 11. p.
- [63](#) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II"), preambulas 26. p.
- [64](#) Turpat, preambulas 26. p., 8. pants.
- [65](#) Viļņas apgabaltiesas 21.05.2008.spriedums balducentras.lt lietā, kas atstāts spēkā ar Lietuvas Republikas Augstākās tiesas spriedumu lietā Nr. 3K-3-272/2009. Pieejams: <http://www.lai.lt> [skatīts 01.04.2011.]; Viļņas apgabaltiesas 01.10.2008. spriedums pienozvaigzdes.lt lietā, civillietā Nr. 2-1061-623/2008. Pieejams: <http://www.teismai.lt> [skatīts 01.04.2011.]; Viļņas apgabaltiesas 30.04.2010. spriedums pifas.lt lietā, civillietā Nr. 2A-380/2010. Pieejams: www.apeliacinis.lt [skatīts 01.04.2011.].
- [66](#) Igaunijas Republikas Augstākās tiesas civillietu palātas (Tartu) spriedums lietā No. 3-2-1-4-06, 30.03.2006, Action of Gulf International Lubricants Ltd. against Gulf Oil Estonia AS on cessation of violation of exclusive rights of trademark proprietor, para. 51, npublicēts.
- [67](#) Rīgas apgabaltiesas 2011. gada 14. aprīļa spriedums lietā Nr. C04276810, npublicēts.
- [68](#) Komerclikuma 33. pants.
- [69](#) Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008. gada 6. maija lēmums lietā Nr. C04233008, npublicēts.
- [70](#) Rīgas apgabaltiesas 2008. gada 16. maija lēmums lietā Nr. C04254308, npublicēts.
- [71](#) Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2010. gada 29. novembra spriedums lietā Nr.C31275909, npublicēts.
- [72](#) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību

piemērošanu, OV L 157, 30.04.2004 Lpp. 0045-0086.

[73](#) Turpat, preambulas 13. pants.

[74](#) Civilprocesa likuma 250.10 panta pirmā daļa.

[75](#) Rīgas apgabaltiesas 2008. gada 16. maija lēmums lietā Nr. C04254308, npublicēts.

[76](#) Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: Pīpiņa un Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, 1933, 509. lpp.

[77](#) Civilprocesa likuma 137. panta pirmā daļa.

[78](#) Domēna vārdu lietošanas noteikumi augstākā līmeņa domēnā .lv. 14.1.3. Pieejams:
<http://www.nic.lv/resource/show/15> [skatīts 01.04.2011.].

[79](#) Tauriņš A. Personālintervija ar NIC Juridiskās grupas vadītāju I. Skujiņu un NIC vadītāju K. Sataki 2011. gada 31. marts.